

Arbeidsdokument av 5. juni 2007
3323 VD-Vekter
Siv ing Christian Steinsland

ØL/1995/2007

Vekting i nettutlegging for Regional modell

Arbeidsdokumentet er godkjent av assisterende avdelingsleder Anne Madslien, som har vært ansvarlig for kvalitetssikringen av prosjektet.

Innhold

1	Bakgrunn	3
1.1	Innledning	3
1.2	Beskrivelse av RTM	3
1.3	Vekter i RTM	4
1.4	Tidsverdier og kjøretøykostnader i Håndbok 140	5
1.5	Diskusjon	5
1.5.1	Tid og distanse	5
1.5.2	Direktekostnader	6
2	Kjøringer	8
2.1	Tellinger	8
2.2	Avviksmål	9
3	Resultater	9
3.1	Hovedresultater	9
3.1.1	Vekting av tid vs distanse	9
3.1.2	Vekting av direktekostnader	10
3.1.3	Vekting av tjenestereiser og reiser fra NTM5	11
3.1.4	Oppsummering	11
3.2	Testprosjekter	13
3.2.1	Hanekleiv	13
3.2.2	Moss	16
3.2.3	Langfjorden	18
3.2.4	Ferger i region midt	19
4	Konklusjon	22
5	Referanser	23

*Dette materialet er ikke offentliggjort. Det kan brukes kun i den saklige sammenheng det er gitt.
Det skal ikke tas noen form for kopier til annen bruk eller spredning.
Unntak må klareres med TØI.*

1 Bakgrunn

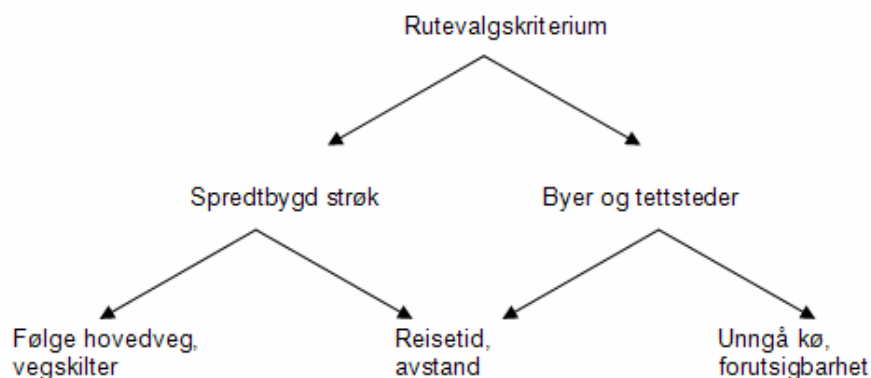
Erfaringer fra et betydelig antall beregninger med RTM kan tyde på at enkelte vektet er urimelige fordi man i noen tilfeller får ulogiske vegvalg og store avvik mellom beregnet trafikk og trafikktellinger. Statens vegvesen ønsker i den forbindelse en evaluering av vektene som brukes i dag, og eventuelle forslag til forbedringer.

1.1 Innledning

Empiriske studier av hva som styrer rutevalg gir ikke noe entydig bilde av hvordan vektene bør være i RTM. I følge Bonsall (1992) viser undersøkelser for spredtbygd strøk at mellom 75 og 90% av alle bilister forøker å minimere tid og distanse. Her spiller også skilting og ønske om å følge hovedveier inn. I mer urbane strøk trekkes forutsigbarhet, det å unngå kø og trafikklys inn som sentrale elementer for rutevalg.

Det legges også vekt på at rutevalg er sterkt knyttet til vaner og at preferanser varierer fra sted til sted. Det har ikke lyktes å finne noe konkret informasjon om hvordan tid vektet relativt til monetære kostnader, og elementer som veiprisning og bomstasjoner er ikke omtalt i litteraturen vi har sett på.

Figur 1 er basert på Lind et al.(1999) og oppsummerer hovedpunktene over faktorer som styrer rutevalget.

Figur 1. Faktorer avgjørende for rutevalg

1.2 Beskrivelse av RTM

RTM er bygd opp av tre hoveddeler; Generering av LOS-data, etterspørselsmodell og nettutlegging. Vekting av tids-, distanse- og direktekostnader er sentralt i både etterspørselsmodellen og nettutleggingen. Etterspørselsmodellen anses imidlertid som ferdig kalibrert, slik at dette prosjektet utelukkende har fokusert på vekting i nettutleggingen.

Nettutleggingen i RTM er organisert slik at bilførerturer legges ut i nettverket kapasitetsavhengig med den såkalte "All or nothing"-algoritmen. Turmatrisen som inneholder bilførerturene som skal legges ut i nettverket, inneholder en tabell for hver reisehensikt, samt en tabell med godsturer og lange turer fra NTM5. I tillegg inneholder turmatrisen tre tabeller for såkalte mellomliggende reiser.

Trafikantene velger det rutevalg som gir lavest generalisert kostnad, og den generaliserte kostnadsfunksjonen er gitt som

$$GK = \text{tid} * TC + \text{distanse} * DC + \text{bom} * TLC,$$

der

GK = generalisert kostnad

TC = vekt for tidskostnad

DC = vekt for distansekostnad

TLC = vekt for direktekostnad

Den generaliserte kostnaden for fergelenker inneholder ikke leddet for distansekostnader fordi bilen står stille under fergeturen.

1.3 Vekter i RTM

Vektene som benyttes ved nettutlegging i dag er gitt i tabell 1.

Tabell 1. Vekter for tids-, distanse- og direktekostnader ved nettutlegging i RTM

Reisehensikt	TC	DC	TLC
GODS	3	5,5	0,8
NTM5	2	1,4	0,8
Arbeid	1	1,4	0,8
Besøk			
Innkjøp			
Annet			
Tjeneste	1,7	1,4	0,8

Den generaliserte kostnaden er angitt i kroner. Tidsverdien er gitt i kroner pr minutt. Vekten for distanse er gitt i kroner pr kilometer. Monetære utlegg til bom og ferge angis i kroner i modellen, slik at vekten for direktekostnad er uten benevning.

Direktekostnaden justeres ned med 80% for alle reisehensikter. Dette gjøres basert på antakelsen om at halvparten av trafikantene har rabattordninger på bom og ferge, og at denne rabatten i gjennomsnitt utgjør 40%.

Tidsverdien for korte private reiser er sannsynligvis fastsatt på bakgrunn av tidsverdistudien fra Ramjerdi m.fl. 1997, som brukt i håndbok 140 og vist i tabell 3. Tidsverdier for øvrige reisehensikter er trolig fastsatt mer overordnet relativt til dette.

For lette kjøretøy er vekten av distansekostnader fast for samtlige reisehensikter. Verdien 1.4 utgjør sannsynligvis summen av drivstofforbruk, olje/dekk og kapital-kostnader fra Samstad m.fl. 2005, som brukt i håndbok 140 og vist i tabell 2.

1.4 Tidsverdier og kjøretøykostnader i Håndbok 140

Tabell 2 er et utdrag av figur 5.5 i Håndbok 140 og viser kjøretøykostnader pr kjørte kilometer for lette kjøretøy.

Tabell 2. Distansekostnader fra håndbok 140.

Kostnadskomponent	Privatøkonomisk kostnad Kr/kjtkm
Drivstoff	0,69
Olje/Dekk	0,15
Reparasjon mv.	0,7
Kapitalkostnader	0,54
Sum	2,08

Tabell 3 er et utdrag fra figurene 5.9-5.12 i Håndbok 140 og viser tidsverdier og personbelegg for lette kjøretøy fordelt på ulike reisehensikter. Tabellen skiller mellom korte og lange reiser.

Tabell 3. Tidsverdier og personbelegg for lette kjøretøy fordelt på ulike reisehensikter

Reisehensikt	Korte reiser		Lange reiser	
	Tidsverdi	Belegg	Tidsverdi	Belegg
	Kr/personminutt		Kr/personminutt	
Tjenestereiser	3,3	1,3	4,38	1,57
Arbeidsreiser	0,95	1,2	3,11	1,27
Fritidsreiser	0,88	1,85	2,18	2,44

1.5 Diskusjon

1.5.1 Tid og distanse

Håndbok 140 er en veileder for konsekvensanalyser og mye brukt til nytte-kostnadsberegninger. I hvilke grad verdiene fra håndboken kan overføres til rutevalgspreferanser, er nok litt forskjellig.

Den totale trafikantkostnaden forbundet med å kjøre en gitt strekning er kanskje aktuell i valget om *hvorvidt man skal dra og med hvilket reisemiddel*, men for rutevalget, når reisemiddel og destinasjon er fastlagt, er nok ikke alle kostnader like relevante. De opplevde kostnadene vil variere med valget man står ovenfor.

Det kan virke urimelig å legge kilometeravhengige kapital- og vedlikeholds-kostnader til grunn for trafikantenes valg av rute. Drivstofforbruket er nok i all hovedsak den distansekostnaden som påvirker trafikantens rutevalg mest.

Tidsverdiene bør på sin side kunne antas å være de samme for rutevalg og nytte/kostnadsanalyser. Modellens vekter for tid stemmer overens med Håndbok 140 for de fleste reisehensikter. Men der distanse- og direktekostnader er relatert til bilfører, eller eventuelt deles mellom bilfører og passasjerer, vil alle i bilen oppleve tidskostnader. Dette innebærer at tidens vektning er avhengig av antall personer i bilen.

Den relative vektningen mellom tid og distanse får konsekvenser der korteste vei ikke nødvendigvis er raskeste vei. Modellen vektet i dag ut fra en antakelse av at trafikanten velger korteste vei fremfor raskeste vei. Det forutsettes at korteste vei alltid er rimeligste vei med hensyn på distansekostnader. Dette er en grov forenkling. Drivstofforbruk og kjøretøyslitasje øker om veiens standard er dårlig. I RTM er farten på veilekene det beste målet for standard. For å få med dette aspektet bør tidsverdiene justeres opp i forhold til distansevektene.

1.5.2 Direktekostnader

Direktekostnadene er med på å komplisere nettutleggingen i RTM. Det har vist seg spesielt problematisk å modellere trafikken rundt bomstasjoner og fergeforbindelser. Kostnaden ved å passere en bom eller benytte ferge er kjent, men blir mange steder i modellen så høy i forhold til tids- og distansekostnader at alternative veier uten bom og ferge er mer attraktive. Dette skjer til tross for at trafikktegninger viser at trafikantene i virkeligheten velger bomveier og ferger.

Bomstasjonen ved Hanekleivtunnelen er et eksempel som viser kjernen i problemet. Trafikk beregnet for nye E18 gjennom Hanekleivtunnelen samsvarer dårlig med trafikktegninger. Årsaken er at alternativveien, den gamle europaveien som nå heter RV313, fremstår gunstigere for nær alle reisehensikter slik modellen er kodet og kalibrert i dag. Nye E18 har overlegen standard, men fordi RV313 er betydelig kortere og har lavere bomavgift, blir riksveien dermed det beste alternativet.

Trafikktegningene er imidlertid entydige på at folk flest velger å passere bommen.

Figur 2. Hanekleivområdet

Figur 2 viser området rundt Hanekleivtunnelen. De to rosa punktene viser nodene der nye og gamle E18 møtes. I modellen er nye E18 ca 3,3 km lenger enn RV313, men fordi gjennomsnittshastigheten er betydelig høyere, er tidsbruken ca 4,7 minutter kortere. For 2006 har E18 en bomavgift på 28 NOK, mens RV313 har bomavgift på 20 NOK.

For at Hanekleivtunnelen skal få trafikk i RTM må dermed følgende ulikhet være oppfylt:

$$\Delta G = 4,7 \text{ min} * TC - 3,3 \text{ km} * TD - 8 \text{ nok} * TLC > 0$$

Dette medfører at direktekostnaden må nedjusteres kraftig i forhold til tid og distanse om modellen skal gi trafikk i Hanekleivtunnelen.

Dette tyder på at den opplevde kostnaden ved å passere en bom, er lavere enn den reelle kroneverdien man betaler. Kanskje har den økte utbredelsen og automatiseringen av bomstasjoner gjort at mange trafikanter ikke lenger reflekterer over hvorvidt rutevalget inneholder en bomstasjon eller ikke.

2 Kjøringer

Det er foretatt mange forskjellige RTM-kjøringer med ulik vektning av tids-, distanse og direktekostnadene i løpet av prosjektet. Kjøringene er gjort for hver region og sammenlignet med trafikktegninger. Tabell 4 viser en oversikt over parametervalg for de ni mest interessante kjøringene.

I basiskjøringen ligger vektene som modellen bruker i dag til grunn. De såkalte mellomliggende turene er fordelt på reisehensiktene tjeneste, arbeid, innkjøp, besøk og annet. Dette gjelder også for alle alternative scenarier.

Tabell 4. Oversikt over vekter for de ulike nettutleggingene i prosjektet

Scenario	NTM5			RTM								
				Tjeneste			Arbeid			Innkjøp, besøk, annet		
	TC	DC	TLC	TC	DC	TLC	TC	DC	TLC	TC	DC	TLC
Basis	2	1,4	0,8	1,7	1,4	0,8	1	1,4	0,8	1	1,4	0,8
TID	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
DIST	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
ALT4	1	0	0	1	0	0	1,2	0,7	0,8	1,6	0,7	0,8
ALT5	1	0	0	1	0	0	1,2	0,7	0,3	1,6	0,7	0,3
ALT6	1	0	0	1	0	0	1,2	0,7	0,1	1,6	0,7	0,1
ALT7	1	0	0	1	0	0	1,2	0,7	0,5	1,6	0,7	0,5
ALT8	5	0,7	0,3	1	0	0	1,2	0,7	0,3	1,6	0,7	0,3
ALT9	5	0,7	0,5	4	0,7	0,5	1,2	0,7	0,5	1,6	0,7	0,5

En fullstendig oversikt over resultatene for alle disse ni kjøringene fordelt på regioner, tellepunkter og nivåer for tellinger leveres i eget regneark.

2.1 Tellinger

TØI mottok tellinger for 1444 tellepunkter fordelt over hele landet før oppstart av prosjektet, derav 448 nivå 1-tellinger og 996 nivå 2-tellinger. I tillegg kom tall fra 29 fergesamband i region midt.

Tellepunktene var stedfestet gjennom vegident, og ble knyttet opp mot RTM-nettverket automatisk. Fordi det dessverre ikke foreligger vegident for alle RTM-nettverkets lenker, er en del av tellepunktene forkastet. Det har ikke vært ressurser til å manuelt knytte hvert tellepunkt til aktuell lenke i nettet. Antall tellinger som brukes er dermed redusert til 1290.

De fleste tellepunktene skiller mellom lette og tunge biler, men for enkelte tellepunkter foreligger kun totaltall. I siste tilfelle sammenlignes tellingene med totalt antall beregnet trafikk inkludert gods.

En del av nivå 2-tellingene er fra 2005. Tellinger der det kun foreligger totale trafikk tall eller trafikk tall eldre enn 2006, er angitt som nivå 3-tellinger i regnearket. Trafikktegninger på fergesambandene i region midt er kategorisert som nivå 4-tellinger i regnearket slik at disse enkelt skal kunne skilles ut.

2.2 Avviksmål

Som en enkel tilnærming til en tallfesting av i hvilken grad beregnet trafikk sammenfaller med observasjoner gjort i trafikktegninger, kan man definere et mål for avvik S :

$$S^2 = \frac{1}{n} \sum \left(\frac{\text{obs}_n - v_n}{\text{obs}_n + v_n} \right)^2,$$

hvor

n = antall tellinger

obs_n = observert trafikkmengde i tellepunkt n

v_n = beregnet trafikkmengde i tellepunktet.

Forholdet mellom differansen og summen av beregnet og observert trafikk i et tellepunkt vil alltid være et tall mellom 0 og 1. Om differansen relativt sett er liten i forhold til summen, vil avviket være nær null. Når den relative differansen øker, vil avviket gå mot en. Summert over alle tellepunktene og dividert på antall tellepunkt, vil derfor S være et avviksmål mellom 0 og 1, der 0 tilsier lite avvik mellom observasjoner og beregninger, mens 1 tilsier stort avvik mellom observasjoner og beregninger.

Dette avviket kan aggregeres mhp tellenivåer, regioner og observert trafikk, og gir et bra bilde av samsvaret mellom observert og beregnet trafikk.

Et tilleggskriterium for å avgjøre hvilket scenario som treffer best med observert trafikk, er antall tellepunkter der det gitte scenarioet gir best overensstemmelse med tellinger sammenlignet med et alternativt scenario.

3 Resultater

3.1 Hovedresultater

3.1.1 Vekting av tid vs distanse

Tabell 5 viser samlede resultater for hele landet og alle tellepunkter for tre alternative nettutlegginger. Disse er beskrevet i tabell 4. Første alternativ er basisalternativet, andre alternativ er utelukkende vektet på tid og tredje alternativ er utelukkende vektet på distanse.

Tabell 5. Parvis sammenligning av resultater fra basisalternativet mot resultater for ren tidsavhengig og ren distanseavhengig nettutlegging.

	IKKE NORMALISERT				NORMALISERT			
	BASIS	TID	BASIS	DIST	BASIS	TID	BASIS	DIST
Avvik	0,225	0,21	0,225	0,285	0,211	0,199	0,211	0,263
# Beste	504	643	753	415	629	648	721	557

Forholdet mellom sum observert trafikk og sum beregnet trafikk for de tellepunktene vi studerer, varierer med region og scenario. Modellen er ikke ment å inkludere all trafikk på norske veier, og beregnede trafikk tall er dermed gjerne lavere enn tellinger. Dette gjelder spesielt i region Øst nær svenskegrensen, der en stor del av observert trafikk har destinasjon utenfor Norge, og dermed ikke omfattes av RTM. Man kan dermed ikke sammenligne beregnet trafikk med tellinger direkte, men må normalisere tallene.

I dette prosjektet er normalisering gjort ved at trafikk tallene er ganget med en faktor som gjør at sum beregnet trafikk stemmer overens med summen av tellinger. Tallene i de høyre kolonnene i tabellen er normalisert på denne måten for tellingene innen hver region. Normalisering gir bedre samsvar mellom trafikk tellinger og beregnet trafikk for alle scenarier. Alle resultater presentert under, er normalisert.

Resultatene viser at nettutlegging utelukkende basert på tidskostnader gir et betydelig lavere aggregert avvik enn nettutlegging med vektene gitt i basialternativet, mens nettutlegging utelukkende basert på distanse kostnader, gir betydelig større avvik.

Parvis sammenligning utføres for å se hvilket scenario som gir best resultater for flest tellepunkter.

Tidsalternativet har flest beste treff, og lavest aggregert avvik, og fremstår som det beste av alle tre alternativene, og mye bedre enn alternativet der kun distanse kostnader vektlegges. Dette tyder på at tid er viktigere enn distanse når rutevalg gjøres.

3.1.2 Vekting av direkte kostnader

Tabell 6 viser resultater for fire alternative nettutlegginger der forskjellen bare er vekting av direkte kostnader. Alternativene er sammenlignet parvis mot alternativ 7.

Tabell 6. Parvis sammenligning av normaliserte resultater fra alternativer med ulik vekting av direkte kostnader.

	ALT7	ALT4	ALT7	ALT5	ALT7	ALT6
Avvik	0,198	0,2	0,2	0,2	0,2	0,198
# Beste	670	607	693	584	711	567

Aggregert avvik er marginalt lavere for alternativ 5 og 6 enn for alternativ 4 og 7, men når man sammenligner alternativene parvis for å se hvilken vekt som gir flest beste treff i forhold til tellinger, fremstår alternativ 7 som den beste tilpasningen. Dette tyder på at modellen totalt sett gir best resultater om vekten av direkte kostnader settes til 0.5 for disse fire alternativene.

For disse alternativene er imidlertid NTM5-trafikken og tjenestereisene nettutlagt utelukkende med hensyn på tid.

3.1.3 Vekting av tjenestereiser og reiser fra NTM5

Tabell 7 viser resultater fra nettutlegging der lange reiser og tjenestereiser har fått ulike vekter. Begge disse reisehensiktene er veldig tidsavhengige, og er derfor nettutlagt utelukkende med hensyn på tid for en del scenarier. I tabellen under er et slikt scenario sammenlignet med andre alternative vekter.

Tabell 7. Parvis sammenligning av normaliserte resultater fra alternativer med ulik vekting av direktekostnader og forskjellige varianter av vekter for NTM5- og tjenestereiser.

	ALT8	ALT5	ALT8	ALT7	ALT8	ALT9
Avvik	0,199	0,198	0,199	0,200	0,199	0,201
# Beste	723	554	682	595	643	634

Resultatene i tabell 7 viser at det aggregerte avviket i praksis er likt for disse fire kjøringene. Alternativ 8 gir flest treff med tellinger, og fremstår som det beste, men alternativ 9 er nesten like bra.

De lange reisene utgjør et mye større bidrag til veitrafikken enn tjenestereisene, så effekten av endringer for disse gir størst utslag.

Resultatene i tabell 7 tilsier at også lange reiser og tjenestereiser bør vektas med hensyn på tids-, distanse og direktekostnader og ikke bare på tid, men at direktekostnaden i så fall bør justeres noe ned i forhold til resultatene fra forrige avsnitt for å kompensere dette.

3.1.4 Oppsummering

Tabell 8 viser resultater for tre alternative kjøring som presentert i avsnittene over har vist godt samsvar med trafikktegninger. I tillegg er det gjort en sammenligning med basisalternativet, og resultatene er fordelt på regioner.

Resultatene i tabell 8 viser at alternativ 8 gir best resultater samlet sett, og for de fleste regioner. Sammenlignet med basisalternativet er aggregert avvik minst for alle regioner i alternativ 8. Samlet sett er antall tellepunkt som treffer best i alternativ 8 også bedre enn i basiskjøringen, men for region øst og vest gir basiskjøringen flest beste treff.

Tabell 8. Parvis sammenligning av normaliserte resultater fra de beste alternativer omtalt i avsnittene over. Fordelt på regioner.

Alle tellenivåer		ALT8	BASIS	ALT8	TID	ALT8	ALT9
SAMLET	Avvik	0,199	0,211	0,199	0,199	0,199	0,201
	# Beste	655	622	665	612	643	634
	# Telling	1290					
ØST	Avvik	0,191	0,197	0,191	0,193	0,191	0,192
	# Beste	215	226	226	215	205	236
	# Telling	444					
SØR	Avvik	0,189	0,22	0,189	0,188	0,189	0,191
	# Beste	206	147	185	168	184	169
	# Telling	355					
VEST	Avvik	0,207	0,212	0,207	0,209	0,207	0,212
	# Beste	100	132	121	111	106	126
	# Telling	235					
MIDT	Avvik	0,203	0,207	0,203	0,201	0,203	0,204
	# Beste	88	77	91	74	97	68
	# Telling	167					
NORD	Avvik	0,248	0,249	0,248	0,246	0,248	0,248
	# Beste	46	40	42	44	51	35
	# Telling	89					

Sammenligningen av alternativ 8 mot tidsalternativet viser at aggregert avvik samlet sett er likt for de to netttutleggingene, og grovt sett likt for alle regioner. Antall beste treff mot tellinger er imidlertid best for alternativ 8. Dette gjelder samlet sett og for alle regioner utenom region nord, der antall beste treff er ganske jevnt fordelt mellom de to alternativene.

Alternativ 8 og 9 er sammenlignet i forrige avsnitt. Når resultatene fordeles på regioner, ser man at aggregert avvik er gjennomgående lavere for alternativ 8, mens antall beste treff varierer fra region til region.

Tabell 9 viser samme kjøring som tabell 8, men her er kun tellinger av nivå 1 brukt som referanse.

Sammenligning av alternativ 8 mot basiskjøringen for tellepunkter av nivå 1 peker i all hovedsak i samme retning som sammenligningen som inkluderer alle tellinger. Aggregert avvik er gjennomgående lavest for alternativ 8, og når tellinger av lavere nivå holdes utenfor gir også alternativ 8 flest beste treff for region Øst. For region Vest gir fortsatt basisalternativet flest treff, men forskjellen mellom de to alternativene er jevnet ut. Ellers viser sammenligningen mot basiskjøringen at alternativ 8 gir en veldig forbedring i aggregert avvik i region Sør. Dette henger nok nøye sammen med bomstasjonen i Hanekleiv, og at nivå 1-telling i stor grad er utført på hovedveiene.

Tabell 9. Parvis sammenligning av normaliserte resultater fra de beste alternativer omtalt i avsnittene over. Fordelt på regioner. Kun tellinger av nivå 1.

Nivå 1		ALT8	BASIS	ALT8	TID	ALT8	ALT9
SAMLET	Avvik	0,197	0,218	0,197	0,197	0,197	0,201
	# Beste	195	166	177	184	205	156
	# Tellinger	365					
ØST	Avvik	0,177	0,185	0,177	0,175	0,177	0,177
	# Beste	66	55	54	67	67	54
	# Tellinger	123					
SØR	Avvik	0,138	0,216	0,138	0,133	0,138	0,144
	# Beste	41	26	32	35	39	28
	# Tellinger	67					
VEST	Avvik	0,255	0,269	0,255	0,258	0,255	0,262
	# Beste	46	54	54	46	51	49
	# Tellinger	101					
MIDT	Avvik	0,185	0,192	0,185	0,186	0,185	0,189
	# Beste	17	11	14	14	19	9
	# Tellinger	28					
NORD	Avvik	0,218	0,216	0,218	0,22	0,218	0,218
	# Beste	25	20	23	22	29	16
	# Tellinger	46					

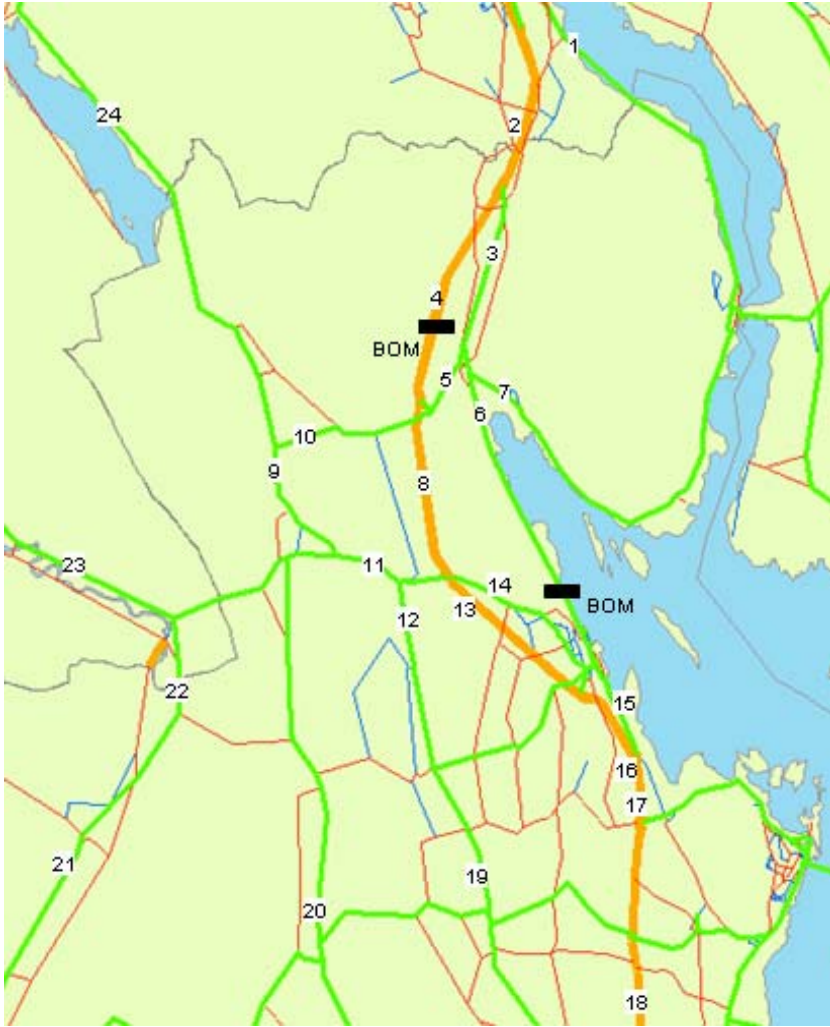
Dette gir seg også utslag i sammenligningen mellom tidsalternativet og alternativ 8. For tellinger av nivå 1 er tidsalternativet samlet sett marginalt bedre enn alternativ 8. Fordelt på regioner er tidsalternativet noe bedre for region øst og sør, mens alternativ 8 fremstår marginalt bedre for region vest, nord og midt.

Sammenligning mellom alternativ 8 og 9 for tellinger av nivå 1 viser samme tendens som i forholdet mellom alternativ 8 og basiskjøringen. Der region øst og vest hadde flest treff i alternativ 9 når alle tellepunktene ble vurdert, gir alternativ 8 flest treff for alle regioner når man utelukkende vurderer nivå1-tellingene. Alternativ 8 er også best i forhold til aggregert avvik for alle regioner.

3.2 Testprosjekter

3.2.1 Hanekleiv

Hanekleivområdet er tidligere omtalt i kapittel 1.5.2 og byr på spesielle utfordringer i forhold til vekting av tids-, distanse og direktekostnader. Figur 3 viser et kartutsnitt av området rundt bomstasjonene der veilenker man har trafikk-tellinger for, er nummerert.

Figur 3. Oversikt over tellepunkter i Hanekleivområdet

Tabell 10 viser normaliserte trafikkberegninger for et utvalg alternative nettutlegninger for tellepunktene angitt i figur 3. Beste treff i forhold til telling er angitt med blått.

Tabell 10. Beregnet trafikk på 24 utvalgte tellepunkter ved Hanekleiv i Vestfold. Trafikktallene er normalisert mot tellinger.

NR	NAVN	NIVÅ	TELLING	BASIS	TID	DIST	ALT8	ALT9
1	TØRKOPP	2	3934	4361	4746	5348	4828	4795
2	SKOGER	1	10475	9634	11592	10689	11293	11172
3	GUNNESTAD	1	5415	16797	5417	12179	6521	7218
4	BOLSTAD TUNNEL	1	7873	386	7875	4324	7026	6552
5	SANDE	2	1511	8040	1345	1827	2294	2557
6	GRAVNINGEN	2	2286	7193	1876	8656	2264	2738
7	SKAFJELLAASEN	2	6303	4518	5358	5174	5249	5228
8	HANEKLEIV SYD	1	7992	330	7758	3913	7058	6566
9	HOF KRK	1	2151	8467	1797	3280	2591	2896
10	STUEN ØST	2	733	6808	740	1385	1372	1619
11	KRONLIA NORD	2	5128	3212	7323	9671	6611	6289
12	BARKOST	2	2190	1339	1606	1260	1483	1471
13	NYGÅRD	1	7177	509	5968	65	5549	5318
14	GULLHAUG	2	4386	3012	3035	4447	3334	3242
15	MULVIKA	2	2314	7587	2838	12317	2991	3340
16	BREKKE TUNNEL	1	8056	2134	7377	327	7159	6934
17	HELLAND SYD	2	17947	11885	17675	7668	17396	17288
18	UNDRUMSDAL	2	14802	7914	13969	8427	13308	13150
19	AAMODT	2	4460	2739	4199	3069	3629	3592
20	SJUE NORD	2	1134	1574	1802	1302	1795	1789
21	SVARSTAD	2	3469	7171	4454	8403	4486	4460
22	SKJERVEN	2	3393	7906	5240	9174	5274	5246
23	SOMMERSTAD	2	3072	2540	2629	2968	2883	2869
24	V/EIKERN	2	990	1135	573	1319	795	861
	# Beste			1	16	4	1	2
	AGGREGERT AVVIK			0,402	0,093	0,317	0,113	0,131

Tabell 10 viser at alternativet der all trafikken nettutlegges ut fra at tid er eneste tellende faktor, gir overlegent best samsvar med trafikktellinger. Dette gjelder både med hensyn på aggregert avvik og antall punkter som gir best treff. Samsvaret mellom beregnet og observert trafikk er særdeles tilfredsstillende i dette tilfellet.

Alternativ 8 og 9 gir også godt samsvar med tellinger.

Basisalternativet og den distanseavhengige nettutleggingen treffer dårlig med observert trafikk for Hanekleivområdet.

Vekten av direktekostnaden er i stor grad avgjørende for hvor godt modellert trafikk stemmer med tellinger. Avviket stiger med vektningen av direktekostnaden.

3.2.2 Moss

Området rundt Moss har også bomstasjoner, og dessuten fergeforbindelse med Horten. Tellepunktene for området er presentert i figur 4.

Figur 4. Oversikt over tellepunkter rundt Moss

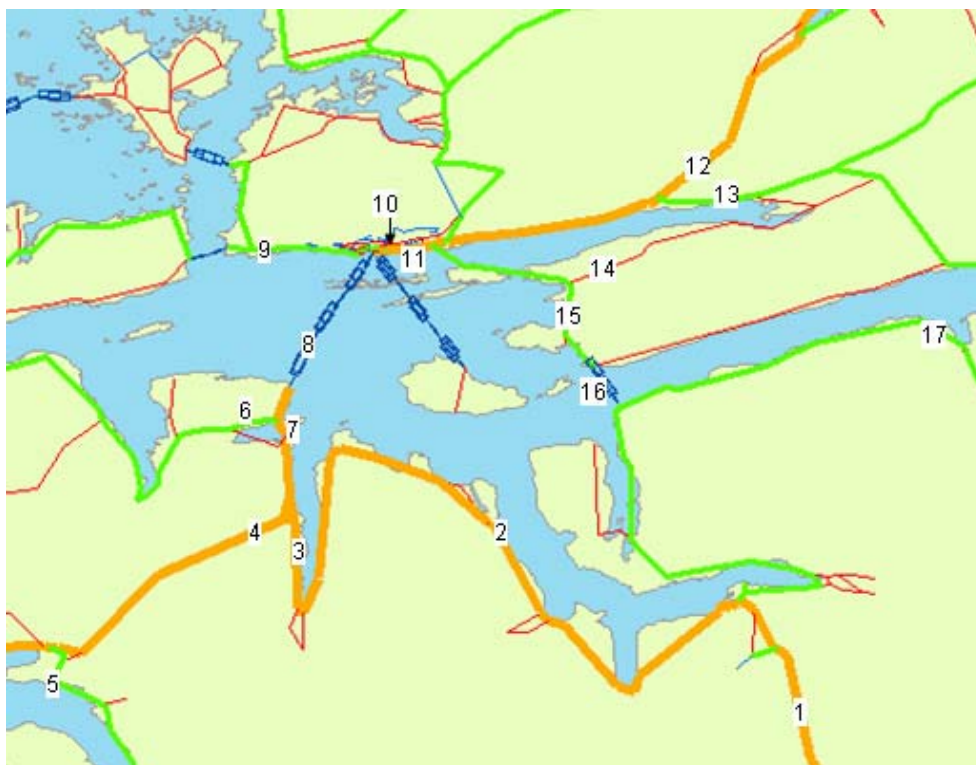
Tabell 11. Beregnet trafikk på 22 utvalgte tellepunkter ved Moss i Østfold. Trafikkallene er normalisert mot tellinger.

NR	NAVN	NIVÅ	TELLING	BASIS	TID	DIST	ALT8	ALT9
1	KJERSTAD-ÅS GRE	2	352	269	261	532	282	277
2	HØLEN	1	2183	2291	1944	3005	2380	2374
3	FOLLOTUNNELLEN	1	10890	7074	8667	5781	8224	7873
4	SONSVEIEN	2	5866	10795	6737	2718	5056	6431
5	E6 NYE MOSS NOR	1	9927	2979	9020	4832	7091	6160
6	TEGNEBYHOLTET	2	850	66	1172	4352	734	198
7	SONSVEIEN	2	3311	10437	938	3445	3288	5644
8	TROLLDALEN	2	10808	18319	10490	16244	12563	13797
9	PATTERØD ØST	2	6826	8155	7043	7110	8194	8252
10	MOSSEELVA	2	21518	26728	28866	28934	28611	28066
11	STOREBAUG	1	24549	20175	24941	15591	23533	22809
12	HØYDEN	1	17335	11924	12300	14464	12613	12361
13	RYGGE/MOSS GREN	2	3206	6920	5868	11300	6458	6366
14	FEULSTAD	2	24367	20974	26625	13360	25866	25259
15	DILLING	2	7406	3630	1447	8804	1831	1818
16	HALMSTAD NORD	2	5694	4474	3089	9546	3149	3100
17	FLYPLASSVEIEN	2	3614	6052	9625	7784	8996	8813
18	VESTERÅS	2	2584	2325	2410	2537	2438	2388
19	SOLBERGHØGDA	2	2002	4240	4027	6126	4083	3997
20	JONSTEN NORD	2	3277	4190	2614	7721	3295	3231
21	JONSTEN VEST	2	22502	17318	21140	13652	20472	20027
22	ØSTRE KANALGATE	2	4252	3980	4096	5480	4163	4074
	# Beste			4	7	3	5	3
	AGGREGERT AVVIK			0,235	0,173	0,255	0,146	0,189

Tabell 11 viser at aggregert avvik er lavest for alternativ 8 for området rundt Moss. Alternativet som kun er vektet på tid gir syv beste treff mot tellinger, mot fem for alternativ 8. Skiftet i trafikk mellom tellepunktene 5-7 viser hvordan direktekostnaden spiller inn rundt bomstasjoner, og her ser man at alternativ 8 gir best samsvar med observert trafikk. Tidsalternativet gir best overensstemmelse med hovedveien angitt i tellepunkt 5, men feiler i å treffe trafikkmengden for tellepunktene 6 og 7. Alternativ 9 avviker grovt for alle tre tellepunktene, mens alternativ 8 treffer relativt bra for disse tre tellepunktene.

3.2.3 Langfjorden

Figur 5 viser tellepunkter rundt Langfjorden.

Figur 5. Oversikt over tellepunkter rundt Langfjorden

Tabell 12. Beregnet trafikk på 17 utvalgte tellepunkter ved Langfjorden i Møre og Romsdal. Trafikktallene er normalisert mot tellinger.

NR	NAVN	NIVÅ	TELLING	BASIS	TID	DIST	ALT8	ALT9
1	HORGHEIM	1	1309	1681	1700	1395	1664	1713
2	VAAGE	1	1174	1798	1817	1220	1778	1830
3	SKORGEN	1	2124	2585	2599	2078	2562	2608
4	SKORGEDALEN	2	2417	3995	4136	3409	3996	4010
5	AMDAM	2	1923	2235	2184	2120	2190	2198
6	STOKKELAND	2	2404	2415	2228	2351	2355	2378
7	VESTNES KRK.	2	4359	4465	4430	4599	4433	4388
8	Molde-Vestnes	4	1496	1323	1273	1749	1315	1261
9	DJUPDALEN	2	2574	2514	2379	2812	2434	2439
10	FRENAVEGEN	2	3962	2546	2570	1451	2616	2623
11	TØNDERGÅRD	1	11667	9538	9824	10411	9762	9702
12	EIDSETER	2	1694	1546	1988	2231	1976	1927
13	SKJEVIK Ø	2	2118	2677	2230	2297	2271	2267
14	SOLEMDALEN	2	469	608	598	658	603	603
15	NESJESTRANDA	2	2053	1908	1886	2462	1888	1890
16	Sølsnes-Åfarnes	4	794	700	695	1257	695	694
17	MYKLEBOSTAD	1	199	203	202	237	198	204
	# Beste			6	2	6	1	2
	AGGREGERT AVVIK			0,092	0,093	0,101	0,087	0,09

Tabell 12 viser at forskjellige alternative nettutlegginger med ulike vekter gir lite variasjon i beregnet trafikk for området rundt Langfjorden sammenlignet med testprosjektene for Hanekleiv og Moss. Aggregert avvik er grovt sett likt for samtlige alternativer bortsett fra nettutleggingen som utelukkende tar hensyn til distansekostnader.

Den generaliserte kostnaden for fergelenker er kun avhengig av tid og fergepris. I alternativet som bare tar hensyn til distansekostnader, blir dermed kostnaden forbundet med fergesamband null. Dette får konsekvenser for fergesambandet i tellepunkt 16, som får altfor mye trafikk ved dette alternativet.

For øvrige alternativer og tellepunkt er forskjellene stort sett ganske marginale. Basisalternativet og distansealternativet gir flest beste treff mot tellinger, mens alternativ 8 gir lavest aggregert avvik.

3.2.4 Ferger i region midt

Fergelenkene har altså generalisert kostnad som kun består av tids- og direkte-kostnader. Slik sett vil høy vekting av distansekostnader og lav vekting av direktekostnader favorisere fergene, mens høy vekting av tid vil virke motsatt vei.

Tabell 13. Beregnet trafikk på 29 fergestrekninger i region midt. Trafikktallene er normalisert mot tellinger.

NR	NAVN	NIVÅ	TELLING	BASIS	TID	DIST	ALT8	ALT9
1	Molde-Vestnes	4	1496	1628	1553	1199	1590	1540
2	Ørsnes-Magerhol	4	1769	1956	1969	1320	1940	1951
3	Hareid-Sulesund	4	1619	1058	1050	800	1039	1044
4	Flakk-Rørvik	4	1846	1197	1178	1325	1169	1171
5	Festøy-Solevåg	4	1132	999	979	1037	972	981
6	Sølsnes-Åfarnes	4	794	862	848	861	840	848
7	Hollingsholm-Au	4	943	565	553	495	549	555
8	Volda-Folkestad	4	708	2138	2240	1593	2219	2191
9	Halsa-Kanestrau	4	699	844	1363	686	1346	1299
10	Eiksund-Rjånes	4	745	0	0	1876	0	0
11	Kristiansund-Br	4	728	852	731	621	769	778
12	Kvanne-Røkkum	4	446	505	442	360	442	488
13	Årvik-Koparnes	4	438	575	579	412	565	577
14	Liabygda-Strand	4	368	530	479	904	495	496
15	Seivika-Tømmerv	4	411	300	285	412	281	284
16	Eidsdal-Linge	4	433	381	366	671	379	365
17	Brekstad-Valset	4	314	454	385	272	392	402
18	Solholmen-Morda	4	402	622	607	356	604	608
19	Bratvåg-Dryna-N	4	237	233	225	130	223	227
20	Skjeltene-Haram	4	271	104	102	50	101	102
21	Hofles-Lund	4	238	99	81	47	90	88
22	Aukan-Vinsterne	4	205	76	73	239	74	75
23	Volda-Lauvstad	4	252	340	275	429	286	284
24	Aukan-Edøy	4	176	40	31	12	29	29
25	Levanger-Hoksta	4	121	134	131	79	130	131
26	Ølhammeren-Seie	4	149	152	149	90	148	149
27	Arasvika-Hennse	4	95	125	123	356	122	123
28	Leknes-Sæbø-Sta	4	92	216	193	439	198	203
29	Skei-Gutvik	4	60	201	197	119	196	198
	# Beste			7	6	10	4	1
	AGGREGERT AVVIK			0,234	0,235	0,271	0,236	0,238

Tabell 13 viser samme tendens som resultatene fra Langfjorden. Nettutlegging utelukkende basert på distansekostnader gir naturlig nok store utslag for beregnet fergetrafikk, mens øvrige alternative vektinger gir bare små variasjoner i fergetrafikken.

Distansealternativet som altså innebærer gratis ferger, både med hensyn på tid og fergepris gir flest beste treff i forhold til tellinger, men også klart høyere aggregert avvik enn øvrige alternativer. Blant de øvrige alternativene er variasjonen i aggregert avvik liten. Basisalternativet gir nest flest beste treff i forhold til tellinger.

De marginale forskjellene i resultatene for fergesamband kan til dels skyldes at de alternative vektingene motvirker hverandre for ferger. Nedjustering av vekt for direktekostnad i forhold til basisscenario gjør fergene mer attraktive, men samtidig nedjustering av distansevektingen virker motsatt retning.

All den tid fergelenker har en annen generalisert kostnadsfunksjon enn øvrige lenker, har jeg gjort noen tilleggskjøringer for region Midt der tidskostnaden for ferger er vektet annerledes enn tidskostnaden for veilenker.

Tabell 14. Beregnet trafikk på 29 fergestrekninger i region midt med ulik vekt av tidskostnad for fergelenker. Trafikktallene er normalisert mot tellinger.

NR	NAVN	NIVÅ	TELLING	ALT5	ALT5B	ALT5C
1	Molde-Vestnes	4	1496	1552	1530	1511
2	Ørsnes-Magerhol	4	1769	1949	1916	1864
3	Hareid-Sulesund	4	1619	1044	1034	1024
4	Flakk-Rørvik	4	1846	1171	1156	1139
5	Festøy-Solevåg	4	1132	978	965	982
6	Sølsnes-Åfarnes	4	794	844	851	847
7	Hollingsholm-Au	4	943	552	544	537
8	Volda-Folkestad	4	708	2226	2184	2243
9	Halsa-Kanestrau	4	699	1357	1336	1319
10	Eiksund-Rjånes	4	745	0	140	152
11	Kristiansund-Br	4	728	773	786	833
12	Kvanne-Røkkum	4	446	442	436	428
13	Årvik-Koparnes	4	438	566	533	521
14	Liabygda-Strand	4	368	490	488	485
15	Seivika-Tømmerv	4	411	284	280	278
16	Eidsdal-Linge	4	433	365	361	358
17	Brekstad-Valset	4	314	387	383	380
18	Solholmen-Morda	4	402	607	603	601
19	Bratvåg-Dryna-N	4	237	224	226	227
20	Skjeltene-Haram	4	271	102	100	99
21	Hofles-Lund	4	238	86	87	88
22	Aukan-Vinsterne	4	205	74	73	74
23	Volda-Lauvstad	4	252	287	356	383
24	Aukan-Edøy	4	176	31	30	30
25	Levanger-Hoksta	4	121	131	129	127
26	Ølhammeren-Seie	4	149	148	146	144
27	Arasvika-Hennse	4	95	123	126	129
28	Leknes-Sæbø-Sta	4	92	198	194	193
29	Skei-Gutvik	4	60	197	194	191
	# Beste			14	1	14
	AGGREGERT AVVIK			0,236	0,229	0,229

Tiden forbundet med å ta ferger er brutt opp i overfartstid og ventetid. Det er ikke nødvendigvis slik at en trafikant opplever tidskostnaden av å vente på en ferge, eller å være om bord på en ferge, likt som tidskostnaden ved å kjøre bil.

Alternativ 5 er som angitt i tabell 4. I alternativ 5b og 5c er vekten for tidskostnaden på fergelenker redusert med henholdsvis 50 og 90% i forhold til alternativ 5. Resultatene i tabell 13 viser at også slike tilsynelatende drastiske endringer i vekting av fergetid i liten grad endrer modellert trafikk på ferger. Dette skyldes nok i all hovedsak at vegvalgsmulighetene rundt fergestrekningene i region midt er relativt begrensede. Det finnes få alternative rutevalg.

4 Konklusjon

Vekting av tid-, distanse og direktekostnader har generelt sett en del å si for rutevalg i RTM. Alternativer der tid vektet som den viktigste faktoren for rutevalg gir bedre resultater enn dagens basisalternativ der distansekostnaden har tyngste vekt.

Vekting av direktekostnader har stor effekt på modellert trafikk i nærheten av bomstasjoner, og modellen ser ut til å gi betydelig bedre resultater om disse justeres ned i forhold til basisalternativet. Forskjellig vekting av direktekostnader gir på langt nær samme utslag på trafikken som beregnes på ferger.

Tabell 15 viser anbefalte verdier for vektet basert på resultatene i dette prosjektet. Disse er dels fremkommet ut fra kalibrering, og dels fremkommet fra håndbok 140 med visse gitte antakelser:

- Tidskostnaden oppleves av alle personer i bilen, mens distanse- og direktekostnaden følger bilfører eller deles på alle i bilen.
- Av kilometeravhengige kostnader omfattet i håndbok 140, er kun bensinprisen avgjørende for rutevalg.
- Direktekostnaden ved bom og ferge oppleves lavere enn hva den reelt sett er i forhold til tids- og distansekostnader.

Tabell 15. Anbefalte verdier på vektet basert på resultatene i dette prosjektet

Reisehensikt	TC	DC	TLC
NTM5	5	0,7	0,3
Arbeid	1,2	0,7	0,3
Besøk Innkjøp Annet	1,6	0,7	0,3
Tjeneste	4	0,7	0,3

Vektene i tabell 15 svarer til alternativ 8, der i tillegg tjenestereisene legges ut etter samme grunntanke som de øvrige reisehensiktene.

Lange reiser og tjenestereiser vil i all hovedsak styres av tid. Om man velger en løsning der disse reisene legges ut i nettverket utelukkende på tid, bør man kompensere dette med å velge en noe høyere vekt for direktekostnaden for de øvrige reisehensiktene enn hva som er angitt over.

Vekter for godstrafikk er ikke vurdert i dette prosjektet pga usikkerhet knyttet til turmatrisen for godstrafikk. Stein Erik Grønland har tidligere levert parametre for å beregne kostnadsfunksjonen for godsbiler til logistikkmodellen som utvikles av RAND. Disse kan eventuelt også brukes som vektorer i nettutleggingen, og tilsier en vekting av tid på 6.6, distanse på 5.5 og direktekostnad på 1.

5 Referanser

Bonsall(1992). The influence of route guidance advice on route choice in urban networks. *Transportation*. Vol 19, pp.23.

Statens Vegvesen(2006). *Konsekvensanalyser. Veiledning. Håndbok 140*.

Lind, Hugosson, Schmidt, Henningsson, Andersson(1999). *Strategier för ruttvalsinformation*.

Ramjerdi, Rand, Sætermo, Sælensminde(1997). *The Norwegian Value of Time Study, Part I and II*. TØI report 279/1997. Oslo: Transportøkonomisk institutt.

Killi(1999). *Anbefalte tidsverdier i persontransport*. TØI-rapport 459/1999. Oslo: Transportøkonomisk institutt.

Samstad, Killi, Hagman(2005). *Nyttekostnadsanalyse i transportsektoren: Noen parametre, enhetskostnader og indekser*. TØI-rapport 797/2005. Oslo: Transportøkonomisk institutt.